

UN PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ DE TARRAGONA FILL D'ALTAFULLA

Lluís Brulles Enériz

Avui us vull presentar la figura d'un home que en el seu temps, quan va ocupar el càrrec institucional com a comissari delegat de la Generalitat a Tarragona (abans president de la Diputació tarragonina), sempre havia donat mostres d'una gran estimació per Altafulla, el poble on va néixer. Aquest home fou el militar de l'exèrcit espanyol, Emili Vilà Álvarez. La seva última aproximació a Altafulla la realitzà en temps de la II República, des del 4 de desembre de 1934 fins el 8 de gener de 1936, quan fou nomenat comissari delegat de la Generalitat de Catalunya a Tarragona. Però anem pas a pas.

L'agost de 1930 a San Sebastián, es va signar una document polític (Pacte de San Sebastián) en el qual els representants dels principals partits republicans espanyols es comprometien, si guanyaven les eleccions legislatives del 12 d'abril de 1931, aprovar en el seu moment, un Estatut d'Autonomia per a Catalunya. El triomf dels republicans va comportar la caiguda de la Monarquia borbònica, l'exili del rei Alfons XIII, i la proclamació de la II República espanyola (abril 1931 - abril 1939). El següent pas fou la constitució d'un Consell o Govern Provisional de la Generalitat (abril 1931 - setembre 1932), tot esperant la redacció i aprovació pel poble català del text estatutari de Núria (1932). Mentre, van haver canvis a les velles institucions monàrquiques governatives a Catalunya, entre elles, les Diputacions Provincials, que van desaparèixer de nom, però no de fet (abril 1931). La funció de president de la Diputació Provincial i la de governador civil, separada aquesta des de 1881, va ser assumida en una mateixa persona (12 gener 1934), per un comissari delegat nomenat per la presidència

de la Generalitat de Catalunya a cadascuna de les comissaries o delegacions a Girona, Lleida i Tarragona (abril 1931 - agost 1938).

El govern de la Generalitat de Catalunya va nomenar en total, catorze comissaris delegats a Tarragona (dos van repetir el càrrec), des de l'abril de 1931 fins l'agost de 1938. Com a conseqüència dels fets del 6 d'octubre de 1934, s'inicià un període de suspensió de l'Estatut de Catalunya (7 octubre 1934 - 28 febrer 1936). Durant aquest temps de suspensió de l'Estatut, dos militars i un civil, foren nomenats comissaris delegats a Tarragona pel president de la Generalitat, imposat des de Madrid, coronel d'Intendència, Francisco Jiménez Arenas. El primer fou el coronel d'Infanteria, Julio Castro Vázquez; el segon, del qual ens ocupen avui, el comandant d'Intendència, Emili Vilà Álvarez i el tercer, un civil, l'advocat i polític, Albert Talavera i Sabater.

Emili Vilà Álvarez (Altafulla, 9 octubre 1884), era fill del metge Jaume Vilà Clofent natural de Tarragona i de Remedios Álvarez Sierra, natural de Figueres. Malauradament no sabem gairebé res de la infantesa d'Emili a Altafulla, atès que quan va complir els 11 anys, va marxar cap a Maó amb els seus pares (1895), i quatre anys més tard va ingressar a la carrera militar com a voluntari, sens dubte influenciat per dos familiars militars, l'avi matern, Pere Álvarez Rodríguez, excoronel retirat, i el pare d'Emili, el qual a més de metge era alferes. Del pare, metge, sí que en sabem alguna cosa del seu pas per Altafulla (1882 - 1895). Fem una mica d'història.

L'any 1881 era metge titular d'Altafulla Francesc Rovira i Pujol el qual ja ho era des de 1876, amb un sou de 10 duros. Aquest metge fou alcalde d'Altafulla des de l'1 de març de 1877 fins l'1 de juliol de 1879. El mateix any, el metge de Torredembarra, Antoni Sitges, es va oferir a fer de metge a Altafulla de franc. L'alcaldia li va comunicar a Francesc Rovira que si volia fer la seva feina de franc ho seguiria fent-ho, sinó ho faria el Sr. Sitges. El Sr. Rovira es va queixar al Consistori amb una carta, però l'Ajuntament, una vegada assabentat, es va fer sord (17 novembre). Davant d'aquest fet, el metge Rovira va presentar una denúncia al governador civil, i aquest sol·licità a l'Ajuntament informes sobre la desestimació de la queixa de Francesc Rovira (20 novembre)

El 16 de febrer de 1882, es va confeccionar una llista de *pobres de solemnitat* d'Altafulla i s'ordenà al metge Francesc Rovira assistir-los de franc, ja que en cas negatiu ho faria un altre metge que oferís millors avantatges al municipi. Una setmana després, el Sr. Sitges es va assabentar que havien pressupostades per l'alcaldia 10 duros pel facultatiu municipal i demanà ser metge titular. Mentre, l'alcalde va consultar al secretari de l'Ajuntament per si podien treure al metge titular, el Sr. Rovira, ja que eren millors les condicions del Sr. Sitges. Dos mesos després, l'Ajuntament feia pública en el Butlletí Oficial de la Província, una plaça vacant de metge titular. El 4 de maig l'alcaldia tenia sobre la taula quatre sol·licituds dels metges, Vicens Alegret, Joan Janer, Pere Vidal i Antoni Mir. Fetes les conseqüents deliberacions, fou escollit, Antoni Mir de Tarragona, però l'1 de

juny s'excusà del càrrec amb una carta dirigida a l'alcalde. L'Ajuntament li va fer saber que si no ocupava el càrrec immediatament s'atengués als possibles perjudicis. Sembla que hi havia un contracte, però per altra banda, Antoni Mir deia que renunciava al càrrec perquè *no s'havien atès les seves peticions econòmiques*.

El setembre de 1882, Jaume Vilà ja estava present a Altafulla puix que sol·licità exempcions en el repartiment de consums, però no sabem qui el va portar a Altafulla. L'any 1884, quan hi ha perill de còlera, va creure oportú establir un hospital de colèrics i formà part de la Junta de Sanitat. Després de deliberar quin lloc era el més adient per a instal·lar l'hospital van decidir posar-lo a la Sala Capitular antiga, desestimant la Casa de la Vila antiga i el "Corralet", edifici al costat de les Cases Baixes per la part del Pou. A més a més, va instal·lar un llatzaret a la Casa Cantina de la platja. Les despeses per adequar el nou hospital sortiren de les contribucions voluntàries dels veïns.

Durant l'estiu de 1885, es va detectar a Altafulla un brot de còlera morbo asiàtic i de seguida es van prendre certes mesures propiciades per Jaume Vilà: va demanar a l'Ajuntament desinfectants pels domicilis on s'havien detectat brots de còlera; obrí una subscripció voluntària per socórrer als més necessitats; que les monges es posessin al servei dels malalts; desinfectar a tota persona que arribés a Altafulla procedent de pobles sospitosos de patir còlera; regar cada veí l'entrada de casa seva amb clorur de calç i aigua; no vendre fruita i verdures pels carrers i portals i fer-ho a la Plaça del Pou sota la multa de 2,50 ptes; ruixar amb clorur de calç el lloc destinat pels veïns on feien les seves necessitats biològiques; rentar la roba dels malalts al riu Gaià des del pont de ferro al mar; cremar durant la nit sofre per a desinfectar l'atmosfera; cremar la màrfega dels morts colèrics i enterrar-los ràpidament; aïllar la família del difunt colèric; desinfectar la casa del colèric i tancar-la en clau durant uns dies; demanar a l'alcalde de Tamarit que els terratinents i veïns no deixessin els fardells de cànem a les basses perquè fermentessin per considerar-lo nociu per a la salut de tot el veïnat, etc. Les multes anaven de 2 a 15 ptes.

El 16 d'agost es va fer un solemne ofici religiós a Sant Antoni de Pàdua per demanar la seva intercessió davant de Déu i els alliberés de l'epidèmia colèrica. L'acte religiós fou presidit pel l'alcalde i la Junta de Sanitat municipal. Més endavant, alguns veïns van demanar treure els fems dels corrals, la qual cosa fou contrària al parer de Vilà, i deixar de fumigar als viatgers i estiuejants que s'acostaven a Altafulla.

El 26 d'abril de 1887 va formar part de la Junta de Sanitat municipal i demanà se li augmentés la gratificació anual de metge i exempcions de pagaments municipals i de consums. El 9 d'octubre és escollit per una Junta municipal per a fer un estudi de la població i el 13 de febrer de 1890 formà part a la Junta del Cementiri.

L'1 de gener de 1891 se'l inclou a la llista d'electors per a escollir Senador per la circumscripció del Vendrell. El 19 de juliol és escollit per a la Junta

de Sanitat municipal. El 29 d'agost se n'adonà d'un brot de diftèria al poble. De cinc casos atacats en moren tres. Demanà a l'Ajuntament que les famílies que haguessin tingut malalts de diftèria no rentessin la roba en els rentadors públics i que els mestres no admetessin a l'escola alumnes que haguessin sigut atacats de diftèria mentre no presentessin l'alta mèdica. A més a més, ordenà fumigar els habitatges dels malalts a càrrec de l'Ajuntament.

Durant l'estiu de 1892 es va tenir coneixement de brots de còlera a la comarca però no es va detectar cap cas a Altafulla. No obstant això, es van prendre mesures preventives. El gener de 1893 formà part de la Junta de Sanitat municipal i fou elector a la llista per escollir Senador. L'11 de juny estava altra vegada a la Junta de Sanitat municipal pel període, 1895-1897. El 24 d'octubre demanà a l'Ajuntament se li augmentés la gratificació i l'exempció de la quota de consums, però el Consistori es va negar a fer-ho.

El 15 de setembre de 1895 va presentar la seva dimissió com a metge titular d'Altafulla i es traslladà a Maò (Menorca). El 6 d'octubre, l'Ajuntament nomenà un nou metge titular en la persona de Jerónimo Dalmau Montserrat.

Jaume Vilà, a part de la seva feina com a metge, també feia les oportunes indagacions als mossos de lleves que sol·licitaven l'exempció del servei militar per malaltia dels seus pares i ésser els únics sustentats de l'economia familiar (1886); tallava als mossos de les lleves (febrer 1891), etc.

EXPEDIENT PERSONAL - MILITAR D'EMILI VILÀ ÀLVAREZ

Serveis, guarnicions, campanyes i accions de guerra

1899

- Amb 15 anys ingressà com a voluntari artiller de 2a al Primer Batalló d'Artilleria de guarnició a Barcelona.

1900-1903

- Ingressà com alumne a l'Escola d'Administració Militar.
- Fou distingit amb la creu del Mèrit Militar amb distintiu blanc pel seu comportament a les pràctiques de Carabanchel (Madrid).
- Nomenat 3er oficial de l'Administració Militar.
- Fou destinat a la Secció Directiva de la Intendència de la 4a Regió Militar a Barcelona.

1904

- Fou nomenat, interinament, auxiliar intendent a l'Hospital Militar de Barcelona.

1905

- Va seguir com a auxiliar intendent i fou nomenat Secretari d' Expedients Administratius de Barcelona.

1906

- En el mateix càrrec i destí.
- Fou nomenat oficial de 2a de l'Administració Militar adscrit al 4rt Cos de l'exèrcit.
- Auxiliar intendent a la Comandància de Transports de Barcelona.

1907

- En el mateix càrrec anterior.
- Es va fer càrrec del comandament de la 1a Secció de Muntanya de la 4a Comandància de Tropa de l' Administració Militar.

1908

- En el mateix càrrec del darrer any.
- Fou nomenat cap administratiu de la 1a Brigada de la Divisió durant el viatge de l'Estat Major

1909

- En el mateix càrrec com a cap de la 1a Secció de Muntanya de la 4a Comandància de Tropa de l'Administració Militar.
- El 9 de juliol, com a conseqüència de l'atac dels guerrillers rifenys a les mines de ferro espanyoles de Beni-Bu-Ifrou (Serra Micssán, a uns 28 km de Melilla al Rif oriental), amb el grau de tinent se li donà el comandament de la 1a Companyia de Muntanya de l'Administració Militar integrada a la 3a Brigada Mixta de Caçadors de Barcelona i embarcà l'11 de juliol en el vapor "*Montevideo*" al port de Barcelona, desembarcant a Melilla quatre dies més tard.
- Des de Melilla, els dies 20, 21 i 22 de juliol, comandà combois d'avituellament (queviures, aigua i municions) a les posicions avançades espanyoles atacades pels guerrillers rifenys a la Caseta nº 2, Sidi-Muza, Sidi-Hamet-el-Hach, Atalayón i Sidi-Alí.
- El dia 23 va contribuir a la defensa acarnissada de la ciutat de Melilla dels atacs dels guerrillers rifenys baixats des de les faldes del Gurugú.
- Fins finalitzar l'any va fer combois d'avituellament a diverses posicions fortificades espanyoles, Nador i Zeluan (dos poblats a pocs quilòmetres al sud de Melilla).

LA GUERRA DE MELILLA O GUERRA DEL RIF (1909)

Històricament fou coneguda com un conjunt de combats entre les tropes espanyoles i les kàbiles rifenyes de la comarca de Melilla (juny - novembre, 1909), dintre de la titulada Campanya del Marroc (1909 -1927), al Rif oriental (Protectorat espanyol del nord d'Àfrica).

El guerriller rifeny de la kàbila Bu-Hamara anomenat *El Roguì* o *Roghí* (sinònim donat al Marroc a l'agitador que aspirava a derrocar al sultà), dominava la regió de Melilla, no reconeixia al sultà i va vendre els jaciments de ferro de Beni-Bu-Ifrou a la Companyia Espanyola de Mines del Rif, que depenia d'una firma bancària espanyola propietària de la família Figuerola (conde de Romanones), sense intervenció del govern espanyol, que només exigia que el mineral sortís pel port de Melilla (1908). El 9 de juliol de 1909, executat *El Roghí* pel nou sultà, Mulay Hafiz (1908-1912) que l'acusava d'estar venut als espanyols, els rifenys van atacar als obrers que treballaven a la construcció del ferrocarril miner de via estreta, Melilla-Beni-Bu-Ifrou amb el resultat de 4 obrers morts. El general Marina, governador militar de Melilla, va organitzar immediatament accions de càstig, al mateix temps que demanava reforços a la Península. La contrarrèplica espanyola va donar com a resultat, un tinent mort, dos tinents ferits i 30 baixes de soldats, entre morts i ferits.

El govern del conservador Antonio Maura no va voler enviar les unitats que estaven al complet, sinó que va ordenar la mobilització de la reserva activa, lleves de 1903, 1904 i 1905, la qual cosa va provocar una gran campanya en contra del conflicte, aliè als interessos de la majoria de la població espanyola. Després d'una sèrie d'escaramusses, el 23 de juliol, les tropes espanyoles van evacuar les posicions de Sidi Muza i Ait Aixas, davant la minça combativitat i sempre amb baixes humanes, de les inexpertes tropes arribades tot just des de la Península. El 27 de juliol, el general de brigada, Guillermo Pintos, al front dels batallons "*Las Navas*" i "*Arapiles*", va realitzar una temerària incursió a la falda de la serralada del Gurugú on les tropes espanyoles, sorpreses pels rifenys al Barranc del Lobo i sense possibilitat de defensar-se, foren delmades (centenars de morts, entre ells, el general Guillermo Pintos i més de 250 ferits). Davant d'aquesta derrota, el general Marina va decidir no realitzar més operacions fins no comptar amb més tropes.

A inicis d'agost, una vegada contingut l'avanç rifeny, les divisions comandades pels generals, Aguilera, Orozco i Álvarez de Sotomayor, amb més de 30.000 homes, iniciaren la contraofensiva espanyola. Tota la regió de Melilla des del riu Kert, a l'oest, a la Mar Chica, a l'est, així com la península de les Tres Forques, foren alliberades aixecant el bloqueig d'Alhucemas (ex-Villa Sanjurjo). Al novembre, les tropes espanyoles superaven els 44.000 homes i les kàbiles es van veure obligades a pactar. La guerra havia durat cinc

mesos i 1.800 baixes espanyoles. A la península la repercussió del conflicte fou gran i la protesta, generalitzada en tot el país, va arribar al seu punt més conflictiu quan es van mobilitzar tots els reservistes. Com a conseqüència de la mobilització es va convocar una vaga general a Catalunya encoratjada per *Solidaritat Obrera* la qual culminà amb el conflicte ciutadà conegut com la *Setmana Tràgica* de Barcelona i 100 morts (26-31 juliol). Per tractar-se d'un conflicte entre Espanya i les tribus rebels, no amb el regne marroquí, no es va firmar una pau oficial. Pel Tractat de Madrid (1910), les tropes xerifianes ocuparen algunes posicions espanyoles; per contrapartida Espanya va obtenir drets administratius a la regió i podia intervenir militarment si les circumstàncies ho requerien.

1910

- Va continuar amb els combois d'avituallament a Zeluan.
- El 23 abril amb la 1a Companyia de Muntanya de l'Administració Militar tornà a la península amb el vapor correu "*Menorquín*" desembarcant a Barcelona el 25.
- Va ser distingit amb la Creu del Mèrit Militar amb distintiu vermell per l'atac durant la nit del 20 al 21 de juliol a la 2a Caseta del ferrocarril miner Melilla - Beni-Bu-Ifrou (1909).
- Se li va concedir la medalla de plata del Centenari de les Corts, Constitució i Setge de Cadis.
- Va ser destinat a la guarnició militar de Figueres, Castell de Sant Ferran, on s'encarregà dels serveis administratius i pagadoria de les diverses forces militars de guarnició a la plaça.

1911

- Va seguir en el mateix càrrec a Figueres.
- Va contraure matrimoni amb Maria Argilés Ruiz, natural de València.
- Pagador a la Escola Pràctica del Regiment d'Infanteria Sant Quintí.
- Per reorganització dels cossos d'Intendència i Intervenció fou ascendit a oficial de 2a d'Intendència Militar amb antiguitat des de 1906.
- Pagador a les escoles pràctiques i subpagador de material d'enginyers a Figueres.

1912 i 1913

- En els mateixos càrrecs de l'any anterior.

1914

- Deixà la plaça de Figueres i va ser destinat a la 4a Comandància de Tropes d'Intendència on li van donar el comandament de la 1a Secció Muntada de la 1a Companyia, embarcant cap a Melilla.

- Va ser promogut a oficial de 1a d'Intendència per antiguitat des de setembre de 1913.
- A Melilla va ser destinat a la 3a Companyia Muntada, la qual tenia dues seccions a Mont Arruit i la tercera a Melilla.

1915

- Embarcà cap a Ceuta i és destinat a la 5a Companyia de Muntanya destacada a Rincón el Medik (Ceuta).
- Va fer serveis de combois a Tetuan.

1916

- Va seguir fent serveis de combois a diversos campaments de les tropes espanyoles.
- Se li va concedir la Creu de Primera Classe amb distintiu vermell pels fets d'armes del juny de 1915.

1917

- Per reorganització de l'Exèrcit d'Àfrica causà alta a la Comandància de Ceuta i és destinat a la 5a Companyia d'automòbils de Tetuan.
- Se li va concedir la Medalla Militar del Marroc i li autoritzen utilitzar la medalla de plata commemorativa del Centenari del Bombardeig i Assalt de la Vila de Brihuega i Batalla de Villaviciosa (9-10 desembre de 1710, guerra de Successió espanyola).

1918

- Va ser ascendit a capità del cos d'Intendència.

1919

- Fou destinat com a dipositari de cabals i efectes del Parc d'Intendència, Transports, Propietats i Accidents de Treball de Cartagena (Múrcia).

1920

- En el mateix destí del darrer any.

1921

- En el mateix destí del darrer any.
- S'encarregà dels cabals del Parc d'Artilleria de Cartagena i de la Pagadoria del Servei d'Aviació a Los Alcázares (Múrcia). Després es fa càrrec dels dipòsits de cabals a la Comandància d'Enginyers i Mobiliari del govern militar de Cartagena.
- Va ser destinat a la 1a Comandància d'Intendència on es fa càrrec del comandament i administració de la Companyia d'Automòbils i amb

la mateixa Companyia embarcà en el vapor "*Jorge Juan*" cap a Melilla, via Màlaga.

- A Melilla va fer serveis d'avituallament a la tropa prenent part activa a la presa de diversos poblats rifenys, Nador i Zeluan.

Al juliol, els guerrillers d'Abd el-Krim (Muhamamt ibn Abd el-Krim al-Jattabi (Ajdix, Rif, 1882 - El Caire, 1963), van infligir una gran derrota a Annual a les tropes espanyoles comandades pel general Manuel Fernández Silvestre (1871 - 1921). Les tropes espanyoles van patir 12.000 baixes, entre morts i ferits, i la mort del general Silvestre.

- Se li va concedir a principis de desembre un permís de 25 dies per restablir-se de la seva delicada salut.

1922

- A principis d'any sol·licità dos mesos de permís per malaltia i marxà a Barcelona. Finalitzats els dos mesos se li van concedir dos mesos més de pròrroga.
- Se li otorgà la Creu de la Reial Ordre de Sant Ermeregild amb antiguitat de 1921 (pensionada) i la creu vermella de primera classe del Mèrit Militar.
- Fou destinat a Madrid a la 2a Comandància de Tropes d'Intendència.

1923

- En el mateix últim càrrec de l'any anterior.
- Se li encarregà la instrucció de reclutes d'Àfrica a Sanlúcar de Barrameda i pagador a les diverses escoles pràctiques de la comandància, des d'Alcalá de Guadaira fins a Màlaga.
- Fou destinat al Parc d'Intendència de Madrid on se'l nomenà Pagador de la Junta de plaça i guarnició de Madrid.

1924

- En el mateix destí de l'any anterior.
- Va ser ascendit al grau de comandant d'Intendència. Sol·licità un lloc vacant del mateix grau a la Secció d'Aeronàutica, però no li van concedir.
- Va ser destinat com a cap administratiu de la plaça i província de Palència però no s'incorporà a aquest destí i sí que ho va fer a la 1a Comandància de Tropes d'Intendència on va ser proposat pel càrrec de Major i li van concedir.
- Causà baixa a la 1a Comandància d'Intendència i alta al 1er Regiment de nova denominació.

1925

- Se'l destinà a l'Estat Major Central de l'Exèrcit. Donà conferències (*Conferencias y ejercicios de cuadros de guarnición*) i fou felicitat pel capità general de la 1a Regió.
- Se li va concedir la Medalla Homenatge de SS. MM.
- Per dissolució del Estat Major Central passà a dependre del Ministeri de la Guerra el qual passà a anomenar-se, Dirección General de Preparación de Campaña.

Forces conjuntes militars de França i Espanya van iniciar, amb el desembarcament d'Alhucemas, una contraofensiva total contra el guerriller rifeny Abd el-Krim que va tenir l'atreviment d'atacar el protectorat marroquí francès.

1926

- Va ser destinat a la Direcció de Ferrocarrils. Amb el cap de la Direcció marxa a Barcelona en viatge d'estudi de la xarxa i serveis dels ferrocarrils de la província. Tornà a Madrid.
- Marxà en comissió de servei a Ceuta i Melilla. Tornà a Madrid.

El guerriller rifeny, Abd el-Krim, a finals del mes de maig es va rendir a les forces franceses amb la promesa de respectar-li la vida. Els francesos el van deportar a l'illa de Reunió, a l'Oceà Índic africà. L'any 1947 se li va atorgar tornar a França però durant el viatge va poder escapar-se i demanà asil polític al rei Faruk I d'Egipte (1920 - 1965). Des del Caire va prosseguir la lluita contra el domini francès a l'Àfrica del Nord com a president del *Comité per a l'Alliberació de l'Àfrica del Nord*.

1927

- Va fer un viatge d'inspecció per la 2a Regió, Badajoz, Ceuta i Larache com a conseqüència de la nova reorganització administrativa - militar nacional del Cos d'Intendència.

Finalitzà la Campanya del Marroc (1909 -1927). El règim de Protectorat va ser substituït pel l'administració directa des de la metròpoli (1925 -1956) La política equivocada del govern espanyol al Rif va tenir un referent en el quixotisme d'alguns alts caps militars espanyols menyspreant a un poble amb costums, valors i religió diferent. Les ofenses personals a la família d'Abd el- Krim (caïd de la tribu rifenya dels Beni Urriagil i cadí de Melilla al servei d'Espanya fins 1921), i a la població rifenya, prenent-los les millors terres, fou el detonant de que els espanyols només trobessin odis i atrocitats. Mai els espanyols van fer una aproximació amiga i generosa amb els rifenys. Això estava en contra dels principis colonials. El Marroc fou un recanvi de Cuba i el Rif, el Flandes espanyol, on un exèrcit, desprestigià des del desastre colonial americà (1898), mal armat, i pitjor dirigit, va portar a més de 40 mil homes

a un sacrifici inútil i una despesa de 5 mil milions de pessetes; homes (casats i solters, que ja havien fet el servei militar, únics sostens de l'economia familiar), obligats a anar a la guerra abandonant els seus. Mentre, els que tenien mitjans econòmics pagaven a l'Estat o a un altre, per no fer el servei militar i així poder romandre a casa (soldat de quota).

1928

- Va ser destinat com a cap de la Direcció del Parc d'Intendència de Saragossa, i causà baixa a la Direcció del Servei Militar de Ferrocarrils.

1929

- Cessà a la Direcció del Parc i fou destinat a la Direcció Administrativa Regional i Pagadoria Regional d'Havers. Forma part d'una Comissió que féu un estudi administratiu regional i recórrer diversos pobles de la província de Saragossa.

1930

- En el mateix càrrec i destí. Durant tot l'any, va anar deixant un càrrec i agafant d'altre del ocupats durant el darrer any sempre relacionat en qüestions de tipus administratiu militar.
- Se li encarregà l'administració de l'Hospital Militar de Saragossa.

1931

- En els mateixos càrrecs i destí del darrer any.
- Signà i formulà obeir a la República.

1932

- En el mateix destí i càrrecs.
- Va sortir cap a Terol on fixà els preus dels subministraments a l'exèrcit.
- Va anar a Osca formant part de la Junta de l'enllumenat de la ciutat.
- Formà part de la Junta d'aquarterament de la 3a Divisió. Se li va concedir dos mesos de permís per malaltia a Bigues (Barcelona).
- Gaudí d'un permís de vacances d'estiu a França.
- Va ser destinat al Centre de Mobilització i Reserva núm. 8 de Lleida.
- Se li va concedir permís de Nadal per a Bigues i Saragossa.

1933

- En el mateix càrrec i destí.
- Se'l nomenà director de l'Escola Militar Oficial de Lleida.
- Es fa càrrec del Primer Grup de la 2a Comandància de Tropes d'Intendència i de l'Armament.

- Va ser destinat com a ajudant de camp de l'Intendent General (Inspector d'Intendència de la 2a Inspecció general de l'èxercit a Saragossa).
- Se li van concedir 20 dies de permís per a Dax (França).
- Marxà cap a Barcelona amb l'Intendent General en visita d'inspecció a la tropa i serveis d'intendència de la guarnició. Tornà a Saragossa.

1934

- El mes d'agost complimentà i declarà no pertànyer a cap entitat, partit, agrupació o societat de caràcter sindical o societari.
- Va ser requerit pel capità general de la 4a Divisió Orgànica (Catalunya), en comissió de servei a la Generalitat de Catalunya. Se li encomanà la inspecció administrativa i comptable dels distints establiments dependents de la Generalitat de Catalunya.
- Va ser destinat al desembre a Tarragona com a comissari delegat de la Generalitat (4 desembre). Rep salutacions a la presa del càrrec, de les institucions militars, polítiques, judicials, religioses, econòmiques i culturals de Tarragona.
- Instà la llibertat de 12 encausats del Vendrell detinguts al vaixell "*Manuel Arnús*" a Tarragona pels fets del darrer 6 d'octubre.
- L'alcalde de Reus sol·licità del comissari l'ajut de 50.000 ptes. per a pal·liar l'atur que li va prometre el Ministre de Treball en la visita que aquest va fer a ciutat. La sol·licitud d'ajuts demandats pels alcaldes de les comarques tarragonines fou constant atès l'alt grau d'atur obrer existent.

1935

Com a comissari a Tarragona, la tasca d'Emili Vilà fou diversa abastant el control de tots els àmbits de la vida política i social de la ciutat i comarques. Per les seves mans passaven tots aquells assumptes que tenien a veure amb:

- **Ordre públic:** visites a municipis de la província; donà tràmit de peticions de llibertat d'empresonats als vaixells del port (fets del 6 d'octubre de 1934); acceptà oferiments de locals fets pels ajuntaments per a instal·lar casernes per a la Guàrdia Civil i Guàrdia d'Assalt (Catllar, La Secuita, Tortosa, etc.), expedients a funcionaris públics que no compleixen amb la seva feina (mestres, metges, farmacèutics, llevadores, etc.); denúncies de la policia per robatoris, presó, vagues dels portuaris, irregularitats dels transportistes, etc.
- **Sanitat:** va vetllar per la sanitat pública (brots epidèmics de còlera i tifus); lluita antituberculosa, inspeccions sanitàries a locals públics (cabarets, balls (Centre Republicà Federal de Torredembarra i "Sala Ponent" de Tarragona), escorxadors, mercats, rentadors públics; escoles, hospitals,

asils, beneficència (Casa Blanca); abastament d'aigua a fonts públiques, ajuts per sinistres naturals (riuades, sequera, collites dolentes, etc).

- **Agricultura i ramaderia:** sanitat pecuària; campanyes agrícoles; cooperatives agrícoles, etc.
- **Educació:** va vetllar pel grau de l'ensenyament; construcció d'escoles; ajuts a estudiants; denúncies de mestres pels seus miserables habitatges; deixadesa dels mestres a les aules, etc.
- **Administració:** proveïment de queviures a la ciutat; fixar preus dels cereals; denúncies del personal públic sanitari per impagaments dels Ajuntaments; va tramitar demandes d'ajut per a pal·liar el fort atur en molts Ajuntaments destinats a obres públiques locals (carreteres en mal estat, canals de rec); subministrament elèctric públic; aprovació dels pressupostos anuals dels Ajuntaments; expedients per la gestió irregular de cambres agrícoles (Cambra Arrossera d'Amposta), etc.
- **Esportiu-Social:** ajuts a la Volta Ciclista a Catalunya (Penya Ciclista William Tarin); a l'elecció de "Miss Tarragona" o Pubilla de Tarragona (1935); Festa Major de Tarragona; segell Pro-infància al billetatge dels espectacles públics; "vetllar per les bones costums i tradicions", etc.

A Altafulla el comissari Vilà va fer dues visites institucionals. Durant la primera visita (24 gener 1935), acompanyat de l'alcalde, Pere Ramon Boronat, visità uns terrenys, escollint el més adient on l'Ajuntament va sol·licitar la construcció d'un grup escolar. A la mateixa visita va ordenar la separació, per raons higièniques, de l'escorxador que es trobava al costat d'un petit hospital municipal.

Abans de la segona visita, impulsà l'abastament d'aigua potable a les fonts públiques des d'un pou de propietat municipal, una necessitat molt esperada i desitjada pel poble des de 1929. Per la seva part, l'Ajuntament va demanar una subvenció a la Generalitat de 7.000 pessetes per a finalitzar les obres (10 agost) i li van concedir (19 octubre).

Per altra banda, la família Punsoda s'havia negat a que passés per la seva propietat una línia elèctrica pel funcionament d'un motor elèctric elevador d'aigua des de l'Hort del Municipi (Hort del Senyor) a les fonts públiques. Davant la persistent negativa de la família Punsoda, el 6 de desembre, el comissari Vilà va ordenar a *Riegos y Fuerzas del Ebro S.A.* a que entressin a dita finca per a continuar amb els treballs, i ensem, li va obrir un expedient d'expropiació forçosa. El dia següent, el comissari Vilà va escriure un ofici a Lluís Punsoda Marqués exhortant-li a col·laborar amb el projecte municipal:

"Amigo Punsoda: En el asunto del abastecimiento de agua de esta población por exigencias de la salud pública, me he visto precisado a ordenar la continuación de los trabajos y paso de la línea eléctrica por la finca de Ud. lo que empezaran el próximo lunes y se llevará a cabo por orden y por agentes de mi autoridad. En recuerdo de mi amistad que me

unía con su padre y en beneficio de los intereses de esa población cuya prioridad es la salud del vecindario, incítale a que reflexione y cambie de actitud no sólo no oponiendo resistencia a los trabajos si nó dando facilidades evitándose y evitándose molestias y disgustos”.

Finalment, a la segona visita, el comissari Vilà i el Consistori altafullenc encapçalat per l'alcalde, Josep Virgili Plana, de forma solemne, van inaugurar el servei d'abastament d'aigua a les fonts públiques d'Altafulla (19 desembre)

1936

- En el mateix destí i càrrec.
- Cessà com a comissari delegat de la Generalitat a Tarragona i quedà a disposició forçosa de la 4a Divisió Orgànica a Tarragona (8 gener).
- 11 gener.- El nou comissari delegat de la Generalitat a Tarragona, Albert Talavera i Sabater (8 gener - 19 febrer 1936), imposà la condecoració d'Oficial de la Orden de la República a l'excomissari, Emili Vilà.

Arran la rebel·lió militar contra la República (18 juliol), va prendre posició al costat dels militars que volien aixecar la guarnició de Tarragona. Va quedar-se en zona republicana però es va negar a fer de cap de Detall del Parc d'Intendència de Barcelona, destí que li va comunicar el comandant militar de Tarragona, i de cap de la Pagadoria de Campanya de Maó, ordenat pel govern republicà.

- Sense fer cap servei va quedar la resta de l'any.

1937 i 1938

- Resident en zona governamental republicana els dos anys.

1939

- En zona republicana fins l'entrada de les tropes antigovernamentals a València on estava (la seva dona era d'aquí). Es va presentar a la nova autoritat militar, la qual li va incoar un expedient de depuració sent jutjat per un Consell de Guerra d'Oficials Generals. Fou condemnat a sis mesos i un dia de presó menor, quedant en situació de disponible forçós a València.
- Per ordre del capità general de València se li va concedir nova residència a Barcelona.

1940

- En la mateixa situació en què va finalitzar el darrer any.

1941

- Se li va concedir el grau de tinent coronel d'Intendència amb antiguitat des de 1936 i se'l confirmà la situació forçosa disponible a la 4ª Regió Militar (Catalunya).

- El 8 de novembre passà a la situació de retirat, causant baixa a l'exèrcit espanyol.
- Durant la Campanya al Marroc va poder beneficiar-se del temps doble de servei, és a dir, un mes real de servei al Rif era validat com si fes dos. Això constava a l'expedient personal i es va beneficiar dels ascensos per antiguitat, remuneracions i posterior jubilació, reduint els anys de servei militar professional. Per aquest motiu, durant les campanyes militars al Rif, va poder acumular, 3 anys, 3 mesos i 3 dies. Si als anys de servei a la Península li afegíssim els obtinguts durant la campanya del Rif, el tinent coronel, Emilio Vilà Álvarez, a l'hora de la seva jubilació, 57 anys, hauria acumulat, 46 anys i 17 dies de servei a l'exèrcit espanyol.

BIBLIOGRAFIA

Obres consultades

- BERTRAN CUDERS, Josep. *Reus i el Baix Camp durant la Dictadura de Primo de Rivera*. Centre de Lectura de Reus. 2008.
- CLIMENT, Lluís. *Rojos en Tarragona y su provincia*. Sucesores de Torres & Virgili. Tarragona. 1942.
- OTEIZA, Luis de. *Abd-el-Krim y los Prisioneros*. Editorial Mundo Latino. Madrid. 1922. Consejería de Cultura de la Ciudad Autónoma de Melilla. 2000.
- RIERA, Augusto. *España en Marruecos. Crónica de la campaña de 1909*. Editorial Maucci. Barcelona. 1909.

Arxius

- Arxiu General Militar de Segovia (AGMS), lligal B-390.
- Arxiu Municipal d'Altafulla (AMA): llibre de naixements (1884), llibres d'actes (1878 - 1895); padró d'habitants (1882-1895).
- Arxiu Històric Diputació de Tarragona (AHDТ), Governació cq núm.71 i 72 (1935 -1936).
- Hemeroteca Caixa de Tarragona (HCT), *Diari de Tarragona* (desembre,1934 /1935 / gener, 1936).

El Cardenal Vidal y Barraquer

Arzobispo de Tarragona

saluda y bendice al Il^{tre.} Sr. Don Emilio Vila Alvarez, Comisario Delegado de la Generalidad de Cataluña en Tarragona, y al agradecerle su atento Saluda participándole haberse posesionado de dicho cargo y ofreciéndose en el mismo, se complace en felicitarle por la confianza merecida del Exmo. Sr. Presidente de la Generalidad y deseándole muchos éxitos y satisfacciones en el ejercicio del mismo, pudiéndole asegurar que nunca habrán de faltarle a dicho objeto ni las oraciones ni la cooperación de esta Autoridad eclesiástica.

aprovechando esta oportunidad para expresar el testimonio de su consideración y aprecio.

Tarragona 5 de Diciembre de 1934.

AHDT. Salutació del cardenal Vidal i Barraquer a la presa de possessió del
comissari Vilà.

Nº 31

*El Presidente Accidental
de la Generalidad*

Saluda

al Sr. Comisario Delegado de la Generalidad en
Tarragona y se complace en manifestarle que remi-
tida la adjunta nota al Sr. Jefe del Departamen-
to de Obras Públicas, me informa lo que a la mis-
ma se acompaña y que ruego se sirva trasladar al
Sr. Alcalde de Rojals.

Francisco Jiménez Arenas

*se complace en testimoniar a usted su más distin-
guida consideración.*

Barcelona, 15 diciembre 1934.

AHDT. Salutació del president de la Generalitat de Catalunya al comissari Vilà.

El Comisario Delegado
de la
Generalidad de Cataluña
en Tarragona
Saluda

al

y le ruega tenga la atención de acompañarle al almuerzo que será ofrecido al Consejo de Gobierno de la Generalidad de Cataluña mañana martes, día 11 del actual, á las dos de la tarde, en el Hotel de Europa

Emilio Vila Alvarez
aprovecha esta oportunidad para testimoniarle su
consideración personal más distinguida.

Tarragona 10 de Junio de 1935.

AHDT. Salutació del president de la Generalitat de Catalunya al comissari Vilà.